

הכל מוֹדִים, כלומר, אף הסוברים שמותר לעשות מום בבכור שהוא
 כבר בעל מום, וכגון, בכור שיש לו ריבוי דם ושהרי הוא בעל מום,
 שודאי ימות מחמת ריבוי הדם) מותר להקז דמו ולעשות בו מום,
 מודים הם בְּמַחְמִין את המנחה אחר מַחְמִין שְׁהוּא חַיִּיב, וכגון
 שהראשון לש את המנחה בחימוץ, ובא השני וערכה בחימוץ,
 והשלישי אפאה בחימוץ, כולם חייבים, שְׁנֵאמַר (ויקרא י) 'לֹא תֹאֲפֶה
 חֻמֵּין, וכן נאמר (שם ב יא) 'לֹא תַעֲשֶׂה חֻמֵּין, ודרשו מכך במנחות (נה),
 שבא ללמד שהלש והעורך והאופה בחימוץ, חייב על כל אחת ואחת,
 שהרי איסור אפייה בחמץ הוא בכלל איסור עשייה בחמץ, ומדוע
 כתבה התורה איסור אפייה בפני עצמו, כדי להקיש את כל עשיות
 המנחה לאפייתה, מה אפייה מיוחדת, שהיא מעשה חשוב בפני
 עצמה, וחייבים עליה בפני עצמה ושהרי התורה כתבה את איסור
 אפייה בפני עצמו, אף לישתה ועריכתה שהם מעשים חשובים, חייב
 עליהם בפני עצמם, שאם לש וערך ואפה בחימוץ חייב על כל אחת
 ואחת בפני עצמה, ולכך כולם מודים שמחמץ אחר מחמץ חייב, שכן
 התורה ריבתה שחייב על כל עשיות המנחה בחימוץ, ואף שהשני
 ערך אחר שכבר החמין הראשון בלישה, והשלישי אפאה בחימוץ
 אחריהם, כולם חייבים.

וכן הכל מודים בְּמִסְרֵם אַחֵר מִסְרֵם שְׁהוּא חַיִּיב, שְׁנֵאמַר (שם כב כד)
 'וּמַעֲוִיף וְכֹתֵת וְנֹתֵק לֹא תִקְרִיבוּ לַה' וּבִאֲרָצְכֶם לֹא תַעֲשֶׂוּ,
 דהרי אִם עַל בְּרוֹת שְׁחֹתֵךְ הַבִּיצִים ומשאין תלויים ולא מנתקן
 לגמרי חַיִּיב, עַל נֹתֵק שֶׁמֶנְתֵּקן לגמרי לֹא כָּל שֶׁבֶן שְׁחִיב, אֵלֶּא זֶה
 החידוש בנתוק שחייב, לְהִבִּיא נֹתֵק אַחֵר בֹּדֶת שְׁהוּא חַיִּיב על
 שניתקן, אף שכבר נכרת מקודם והוא סריס. הרי שיש איסור לסרס
 אף את הסריס, ואם כן אי אפשר לומר שההיתר לשנות כוס עיקרין
 הוא בסריס.

מתרצת הגמרא: וְאֵלֶּא ההיתר לשנות כוס עיקרין נאמר בְּזֶקֶן, שאינו
 מוליד יותר, ומותר לסרסו.

הגמרא מקשה על התירוף שזקן מותר לשנות כוס עיקרין: וְהֵאמֵר
 רַבִּי יוֹחָנָן, הֵן הֵן – הרפואות האמורות בגיטין (ע) למי שאין לו כח
 לשמש, הַחֲזִירִי לְעֻדּוֹתֵי הַלָּאָה לאחר שקנתי, שאוכל לשמש, הרי שגם
 זקן יכול לחזור ולהוליד, ואם כן אסור לסרסו. מתרצת הגמרא: אֵלֶּא
 ההיתר לשנות כוס עיקרין נאמר בְּאִשָּׁה, שאינה מצווה בפריה
 ורביה, וממילא אין איסור שתיעקר.

הגמרא מקשה על התירוף שלאשה מותר לשנות כוס עיקרין: וְלִרְבִּי
 יוֹחָנָן בֶּן בְּרִיקָא, דְּאָמַר, עַל שְׁנֵיהֶם – על האיש ועל האשה, הוא
 (– הכתוב) אִמֹר (בראשית א כח) 'וַיִּבְרָךְ אוֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם
 אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ, שכן הפסוק נאמר בלשון רבים, ללמד שאף אשה
 מצווה בפריה ורביה, מֵאִי אִיכָא לְמִימַר – איך נבאר את ההיתר
 לשנות כוס עיקרין, הרי אף אשה מצווה בפריה ורביה ואם כן יש בה
 איסור סירוס. מתרצת הגמרא: אלא ההיתר לשנות כוס עיקרין נאמר
 בְּזִקְנָה שאינה יכולה ללדת ועל כן אין בה איסור סירוס. אִי נָמִי –
 אופן נוסף, בְּעֻקְרָה שאינה יכולה ללדת ולפיכך אין בה איסור סירוס.

משנה

המשנה ממשיכה לעסוק בדיני רפואה בשבת: הַחֹשֶׁשׁ – החש כאב
 בְּשִׁנָּיו, לֹא יִנְמַע בָּהֶן ו–ימלא פיו) אֶת הַחוֹמֵץ, משום שאין דרך
 הבריאים לגמע חומץ ומוכח שעושה כן לרפואה, אֲכָל מִמֶּכֶל הוא
 מאכלו ופתו בחומץ בְּדִרְכּוֹ, וְאִם נִתְרַפָּא על ידי כך, נִתְרַפָּא.
 הַחֹשֶׁשׁ בְּמַתְנֵיו, לֹא יִסּוּף בהם יין וְחוֹמֵץ, לפי שאין סכין אותם אלא
 לרפואה, אֲכָל כֹּף הוא אֶת הַשֶּׁמֶן, שכן הדרך לסוך שמן אף בלא
 מכה, וְלֹא שֶׁמֶן וְיֶזֶר, משום שהוא יקר ואינו מצוי, ואין דרך הבריאים
 לסוכו, ומוכח שסך לרפואה, אבל בְּנֵי מַלְכִּים סָבִין שֶׁמֶן וְיֶזֶר עַל
 מְבוֹתֵיהֶן, שֶׁבֶן דִּרְכָן לְסוּף אותו בחול גם בלא מכה. רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אֹמַר, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מַלְכִּים הֵם, ומותרים לסוך בשמן ורד.

גמרא

הגמרא מקשה על המשנה: רַבִּי לִיָּה ו–הקשה לו) רַב אֶהָא אֲרִיכָא
 דְּהוּא רַב אֶהָא כִּר פֶּפֶא לְרַבִּי אֶבְהוֹ, תָּנִן במשנתנו, הַחֹשֶׁשׁ בְּשִׁנָּיו,

לֹא יִנְמַע בָּהֶן אֶת הַחוֹמֵץ. לְמִימָרָא – האם ניתן לומר דְּחוֹמֵץ מְעַלִּי
 (–מועיל) לְשִׁנָּיִם, שהרי המשנה אוסרת לגמע חומץ בשבת כיון
 שמוכח שעושה כן לרפואה, וְהַכְּתִיב (משלי י ב) 'בְּחוֹמֵץ לְשִׁנָּיִם
 וְכַעֲשָׂן לְעֵינָיִם כֵּן הָעֵצֶל לְשִׁלְחִיו, כלומר, כשם שהחומץ מזיק
 לשיניים כן העצל מזיק לשולחיו. הרי שחומץ מזיק לשיניים.
 מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – החומץ שנאמר בפסוק שהוא קשה
 לשיניים, מדובר בְּקִינָה דְּפִרְי – ביין העשוי מענבים שלא נתבשלו
 כל צרכם, הָא – החומץ שבמשנה, מדובר בְּחֶלֶל – בחומץ העשוי מיין
 טוב שהחמין, והוא מועיל לשיניים.

תירוצ נוסף: וְאִיבְעִית אִיכָא, הָא וְהָא בְּחֶלֶל – גם בפסוק וגם במשנה
 מדובר בחומץ העשוי מיין טוב שהחמין, ולא קשה, הָא – המשנה
 עוסקת באופן דְּאִיכָא ו–יש לו) מִכָּה, הָא – הפסוק עוסק באופן
 דְּלִיכָא ו–שאיין לו) מִכָּה. מבארת הגמרא: אִם אִיכָא מִכָּה, החומץ
 מִסִּי – מרפא את המכה ומועיל לו, ואם לִיכָא מִכָּה, מִרְפִּי – מכווץ
 את הבשר ומזיק לשיניים שהם נרפים ונעשים רחוקים זה מזה.
 שנינו במשנה: החושש בשיניו לֹא יִנְמַע בָּהֶן אֶת הַחוֹמֵץ.

הגמרא מקשה סתירה על המשנה: וְהֵתִנָּא, החושש בשיניו לֹא יִנְמַע
 וְפֻלֵט ואת החומץ, כיון שמוכח שעושה כן לרפואה, אֲכָל מִנְמַע
 וְכֻלְעֵ, שלא מוכח שזה לרפואה, ואילו במשנה משמע שאסור לגמע
 אף כשבולע.

מתרצת הגמרא: אִמֹר אֲבִי, כִּי תָנִן נָמִי מַתְנִיתִין – גם משנתנו
 האוסרת לגמע, בְּמִנְמַע וְפֻלֵט תָּנִן – מדובר דווקא במגמע ופולט,
 אבל לגמע ולבלוע מותר.

הגמרא מתרצת תירוצ נוסף: רַבָּא אָמַר, אֲפִילוּ תִימָא ו–תאמר)
 שהמשנה עוסקת בְּמִנְמַע וְכֻלְעֵ לא קשה, כיון שְׁבָאָן בְּבִרְיָתָא
 מדובר במגמע לְפָנֵי טִיבּוֹל – לפני שאכל וטבל פתו בחומץ, ועל כן
 מותר לבלוע חומץ, כיון שלא מוכח שעושה כן לרפואה, שכן היה
 דרכם לטבול בחומץ בסעודתם בכל יום, והרואה אומר זהו טיבולו
 וברצונו לאכול חומץ, בָּאָן במשנתנו מדובר לְאַחֵר טִיבּוֹל, שכבר
 סעד וטבל פתו כל צרכו ולכן אסור לגמע אף אם בולע, שמוכח
 שגומע לרפואה.

הגמרא מקשה על רבא סתירה מדבריו במקום אחר: וְנִימָא ו–נאמר)
 מְדַלְפֵי טִיבּוֹל שְׂרִי – כיון שלפני הטיבול מותר לגמע את החומץ
 ולבלוע, לְאַחֵר טִיבּוֹל נָמִי שְׂרִי – גם לאחר הטיבול יהיה מותר, שאין
 לך דבר שאסור למקצת השבת ומותר למקצתו, דְּשִׁמְעִין לִיה –
 שהרי שמענו לְרַבָּא, דְּאִית לִיה – שסובר שאומרים הוֹאִיל והותר
 לשבת, הותר אף ליום הכיפורים, דְּאָמַר רַבָּא, לגבי טבילה ביום
 הכיפורים, לִיכָא מִידִי דְּבִשְׁבַת שְׂרִי – אין דבר שבשבת מותר
 לעשותו, וְכִיּוֹם הַכִּיפּוּרִים אִסּוּר, ולפיכך כשם שמותר לטבול בשבת,
 משום שאינו נראה כמתקן עצמו בטבילה, אלא נראה כמתקן
 במים, כך גם ביום הכיפורים, אף שיש בו איסור רחיצה והכל יודעים
 שמתכוין לטבילה לתקן עצמו, ולא להתקן במים, מותר לטבול,
 לפי שאומרים הוֹאִיל דְּבִשְׁבַת שְׂרִי – הוֹאִיל ובשבת מותר לטבול,
 כִּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים נָמִי שְׂרִי – גם כן מותר, ואם כן אף לגבי טיבול יש לו
 לרבא לסבור שאין לך דבר שאסור למקצת השבת, ולמקצתו מותר,
 ואם מותר לגמע חומץ ולבלוע קודם טיבול, יהיה מותר אף לאחר
 טיבול.

מתרצת הגמרא: תָּדֵר בִּיה רַבָּא מִתָּה – רבא חזר בו ממה שחילק בין
 גמיעה שקודם טיבול לגמיעה שלאחר טיבול, שכן אם מותר לגמע
 קודם הטיבול, יהיה מותר לדעתו לגמע גם לאחר הטיבול, ומתיר
 את הסתירה כאביי שמדובר במשנה במגמע ופולט.

הגמרא שואלת מניין לנו שרבא חזר בו מתירוצו כאן, אולי חזר בו
 מדין 'הואיל': שואלת הגמרא: מִמָּא דְּמִתָּה תָּדֵר בִּיה – מניין לנו
 שחזר בו מתירוצו כאן, דִּילְמָא מִהֵתִיא תָּדֵר בִּיה – אולי חזר בו ממה
 שהתיר טבילה ביום הכיפורים הוֹאִיל ומותר בשבת, וסובר שלא
 אומרים 'הואיל', וביום הכיפורים אסור לטבול אף שבשבת מותר,
 ואחר שחזר בו תירץ את משנתנו שיש חילוק בין גמיעת החומץ קודם
 אכילה לאחר אכילה.

מתרצת הגמרא: לֹא סָלְקָא דְּעֵתָךְ – לא יעלה בדעתך לומר שרבא
 המשיך בעמוד פו

המשך ביאור למס' שבת ליום שלישי עמ' א

1 סובר שאסור לטבול ביום הכיפורים, דִּתְנִיָא – ששנינו בברייתא, כָּל
2 חַיִּיבֵי טְבִילוֹת, טוֹבְלִין בְּדַרְכָּן בֵּין פְּתִישָׁה פֶּאֶב בֵּין פְּיוֹם הַכְּפוּרִים.
3 הרי שמותר לטבול ביום הכיפורים, שאומרים הואיל ובשבת מותר
4 גם ביום הכיפורים מותר, ואם כן ודאי שחזר בו מתירוצו כאן שיש
5 חילוק בין קודם טיבול לאחר טיבול.
6 שנינו במשנה: הַחוֹשֵׁשׁ בְּמַתְנֵיוֹ כּו' לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא
7 את השמן ולא שמן ורד, בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן שכן

8 דרכן לסוך בחול, רבי שמעון אומר, כל ישראל בני מלכים הם.
9 אָמַר רַבִּי אֶבְיָא בְּרַ זְבִדָא אָמַר רַב, הִלָּכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמוּתָר לְכָל
10 אָדָם לְסוּךְ שֶׁמֶן וְרַד. הַגְמָרָא מִקְשָׁה עַל רַב: לְמִימָרָא דְרַב בְּרַבִּי
11 שְׁמַעוֹן סְבִירָא לֵיהּ – הָאֵם נִיתֵן לֹמֵר שֶׁרַב סוֹבֵר בְּכָל הַלְכוֹת שַׁבָּת
12 כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָאֵמַר רַב שִׁימִי בְּרַ חֵיָא מְשֻׁמִּיהַ דְרַב, הָאִי
13 מְסוֹכְרֵיָא דְנִזְיִיתָא – בַּגְד שְׁכוּרְכִים סְבִיב בְּרוֹז הַחֲבִית, כְּדִי לְסַתּוֹם
14 הֵיטֵב אֶת הַנֶּקֶב שֶׁבֹרֵז, הֵיטֵב אֶת הַנֶּקֶב שֶׁבֹרֵז,

שבת דף קיא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קנא

וּבְשֵׁם שְׁהוּא חֵיב חטאת עַל קִישְׁרֵינָן שֶׁל קִשְׁרִים אֵלּוּ מִשּׁוּם 'קוֹשֶׁר',
כִּן הוּא חֵיב חטאת עַל הַתִּתֵּן – עַל הַתֵּרֵת קִשְׁרִים אֵלּוּ, מִשּׁוּם
'מִתִּיר'. אֲבָל אִם הִתִּיר קֶשֶׁר שֶׁאִינוֹ שֶׁל קִימָא, אִינוֹ חֵיב חטאת.
רַבִּי מֵאִיר אָמַר, כִּל קֶשֶׁר שֶׁאִינוֹ הִדּוּק וְהוּא יָכוֹל לְהַתִּירוֹ בְּאַחַת
מִיָּדָיו, אֵין חֵיבִין עָלָיו, וְאִפִּילוֹ אִם עָשָׂא לְקִימָא.

גמרא

הגמרא מבררת את דברי המשנה. שואלת הגמרא: מֵאִי – מִזֶּה הֵם
קֶשֶׁר הַנִּמְלִין וְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין. אִילִּימָא קִימָא קִימָא דְקִימָא בְּקִימָא – אִם
נִאמַר שֶׁמְדוּבֵר כֵּאן עַל הַקֶּשֶׁר שֶׁבוּ קוֹשְׁרִים אֶת הַרְצוּעָה בִּטְבַּעַת
הַקְּבוּעָה בִּאֲפָה שֶׁל הֶאֱנָקָה, נִקְבַּת הַגְּמֵל, וְבִה קוֹשְׁרִים אֶת הַבְּהֵמָה
לִיתֵד אוֹ לַעֲמוּד בְּדִי שֶׁלֹּא תִּבְרַח, וְכֵן לִגְבִי סְפִינָה, מְדוּבֵר עַל קִימָא
דְקִימָא בְּאִסְטְרִידָא – הַקֶּשֶׁר שֶׁבוּ קוֹשְׁרִים אֶת הַרְצוּעָה לִטְבַּעַת
הַנִּמְצָאָה בִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה, וְבִה קוֹשְׁרִים אֶת הַסְּפִינָה כְּשֶׁרוֹצִים לְהַעֲמִיד
אוֹתָהּ, הִרִי הָאִי – קֶשֶׁר זֶה, קֶשֶׁר שֶׁאִינוֹ שֶׁל קִימָא הוּא, שֶׁהִרִי
כְּשֶׁרוֹצֶה לִּטּוֹל אֶת הַבְּהֵמָה אוֹ אֶת הַסְּפִינָה הוּא מִתִּיר אֶת הַרְצוּעָה
מִשֶּׁם.

משיבה הגמרא: אֵלָּא, קִימָא דְקִימָא גּוֹפִיָּה – מְדוּבֵר כֵּאן בְּקֶשֶׁר
שֶׁקוֹשְׁרִים בּוֹ אֶת הַטְּבַעַת עֲצָמָה לִאֲפָה שֶׁל הַבְּהֵמָה, וּמִתְקִימָת שֶׁם
לְעוֹלָם, וְדִאִסְטְרִידָא גּוֹפִיָּה – וּבְקֶשֶׁר שֶׁקוֹשְׁרִים בּוֹ אֶת טְבַעַת הַסְּפִינָה
עֲצָמָה לִנְקֵב שֶׁבִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה, וּמִתְקִימָת שֶׁם לְעוֹלָם, וְעַל קִשְׁרִים
אֵלּוּ אִמְרָה הַמִּשְׁנָה שְׁחֵיב חטאת.
שְׁנִינִי בְּמִשְׁנָה: רַבִּי מֵאִיר אָמַר כִּל קֶשֶׁר בּוֹ שִׁיכּוֹל לְהַתִּירוֹ בְּאַחַת
מִיָּדָיו אֵין חֵיבִין עָלָיו.

הגמרא מסתפקת בשיטת רבי מאיר: בְּעֵי רַב אֶחָדְכוּי אַחֲזִי – [אֲחִיו]
דְּמֵר אַחָא, קֶשֶׁר עֲנִיבָה, שְׁעוֹשִׂים לִולֵאָה בְּצִידוֹ הָאֶחָד שֶׁל הַחוּט
וְכוֹרְכִים סְבִיבָה אֶת צִידוֹ הַשְּׁנִי וְעוֹשִׂים מִזֶּהם קֶשֶׁר, וְקֶשֶׁר זֶה הוּא
מִהִדּוּק הֵיטֵב, אֶךְ נִתֵּן לְהַתִּירוֹ בְּמִשְׁכִּיחָה בִּיד אַחַת, לְרַבִּי מֵאִיר, מִזֶּה
דִּינוֹ שֶׁל קֶשֶׁר זֶה, הֵאֵם חֵיבִים עָלָיו.
וְצִדְדֵי הַסֶּפֶק: הֵאֵם מְעַמְּיָה דְרַבִּי מֵאִיר הַפּוֹטֵר בְּמִשְׁנָה, מִשּׁוּם דִּיכּוֹל
לְהַתִּירוֹ בְּאַחַת מִיָּדָיו הוּא, שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁקֶשֶׁר שִׁיכּוֹל לְהַתִּירוֹ בִּיד
אַחַת לֹא חֵיבָה עָלָיו תּוֹרָה, וְהָאִי נִמִּי – וְאִם קֶשֶׁר עֲנִיבָה יָכוֹל לְהַתִּירוֹ
בִּידוֹ אַחַת, וְאִינוֹ חֵיב עָלָיו. אִי דִילְמָא, מְעַמְּיָה דְרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם
לֹא מִיִּתְדֵק – שֶׁלֹּא חֵיבָה תּוֹרָה עַל קֶשֶׁר שֶׁאִינוֹ מִהִדּוּק, וְקֶשֶׁר שִׁיכּוֹל
לְהַתִּירוֹ בִּיד אַחַת אִינוֹ מִהִדּוּק, וְהָאִי מִיִּתְדֵק – אֲבָל קֶשֶׁר עֲנִיבָה הוּא
מִהִדּוּק, וְאִם כֵּן חֵיבִים עָלָיו.
מִסִּיקָה הַגְּמָרָא: תִּיקוּ – תַּעֲמוּד שֶׁאֵלֶּה זֶה בִּסְפֵק, שֶׁלֹּא נִפְשְׁטָה.

משנה

המשנה ממשיכה בדיני מלאכת קושר: יֵשׁ לָךְ קִישְׁרִין שֶׁאֵין חֵיבִין
עָלֶיְהֶן חטאת כְּפִי שְׁחֵיב עַל קֶשֶׁר הַנִּמְלִין וְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין, אֲבָל
אִסּוּר לְעִשּׂוֹתָם, וּבִגְמָרָא יִתְבָּאֵר אֵלּוּ הֵם.
קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מִפְּתַח חֲלוּקָה – פֶּתַח שֶׁדִּרְכוּ לִבְשֵׁת הַחֲלוּקָה, וּמִשְׁנִי
צִידֵיו יוֹצֵאִים כְּעֵין לְשׁוֹנוֹת, הַיּוֹצֵא מִיָּמִין קוֹשֶׁרֶת בִּכְתָף שְׂמָאל, וְשֵׁל
שְׂמָאל קוֹשֶׁרֶת בִּכְתָף יָמִין, וְכֵן מוֹתֵרֶת לְקוֹשֶׁר חוּטֵי סִבְכָּה – כּוֹבַע עַל
הָרֹאשׁ הָעוֹשִׂי כְּעֵין רֶשֶׁת, וְשֵׁל פְּסִקָּא – חֲגוּרָה רַחְבָּה וּבִקְצוֹתֶיהָ
חוּטִים לְקִשְׁרָהּ, וְכֵן מוֹתֵר לְקוֹשֶׁר רְצוּעוֹת מִנְּעֵל וְסַנְדָּל, וְנִדְרוֹת שֶׁל
יָיִן וְשֵׁמֶן הָעֲשׂוּיִים מְעוֹר, שְׁכוּפִּים אֶת פִּיהֶם וְקוֹשְׁרִים אוֹתָם, וְכֵן
קִדְרָה שֶׁל בֶּשֶׂר שְׁלֵעִיתִים קוֹשְׁרִים בְּגֵד עַל פִּיהָ. וְהִטְעַם לְכָל אֵלּוּ,
לְפִי שְׁמִתִּירִים אוֹתָם בְּכָל יוֹם, וְאֵין זֶה דוּמָה לְקֶשֶׁר שֶׁל קִימָא כֻּלָּל.
הַמִּשְׁנָה מְבִיאָה סוּג קֶשֶׁר נוֹסֵף הַמוֹתֵר לְכַתְּחִילָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
יַעֲקֹב אָמַר, קוֹשְׁרִין חֶבֶל בְּרוּחָב הַפֶּתַח לִפְנֵי הַבְּהֵמָה, בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹּא
הִצָּא.

גמרא

מקשה הגמרא: הֵאֵם גּוֹפִיָּה קִישְׁיָא – מִשְׁנָה זֶה קֶשֶׁה מִצַּד עֲצָמָה, שֶׁהִרִי
אִמְרָתָה בְּרִישָׁא, יֵשׁ קִישְׁרִין שֶׁאֵין חֵיבִין עָלֶיְהֶן בְּקֶשֶׁר הַנִּמְלִין
וּבְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין, וּמִשְׁמַע שֶׁבְּקִשְׁרִים אֵלּוּ רַק חֵיבָא הוּא דְלִיכָא – אֵין

המשך בעמוד קסט

אִסּוּר לְהַדְרִיקָה – [לְהַדְרִיק] בְּיוֹמָא מְכָא – בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם סוּחַט, וְאִם
שֶׁאִינוֹ מִכּוּיִן לְסוּחַט אֲלֹא לְסִתּוּם אֶת הַנִּקְבָּ אִסּוּר, שֶׁרֵב סוֹבֵר בְּדִבְרֵי
שֶׁאֵין מִתְכּוּיִן כְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁאוּסֵר, וְלֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁמַתִּיר, הִרִי שֶׁרֵב
אִינוֹ סוֹבֵר בְּכָל הַלְכוֹת שֶׁבֶת כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וּמְדוּעַ לִגְבִי שִׁמְן וְרַד פֶּסֶק
כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

מתרצת הגמרא: בְּהִתִּיא – בְּדִין סְתִימָת נִקְבַּת הַחֲבִית אִפִּילוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן
מוֹדָה שְׁאוּסֵר, דְּאִפִּי וְרַבִּי דְאִמְרִי תְרוּוֹיָהוּ – [שְׁנִינִיהֶם אִמְרוּ] מוֹדָה
רַבִּי שִׁמְעוֹן הַסּוֹבֵר שֶׁדִּבֵּר שֶׁאֵין מִתְכּוּיִן מוֹתֵר, בְּפִסְקִי רִישִׁיָּה וְלֹא
יָמוּת – בִּאֲמוּר אַחֲתוֹךְ אֶת רֹאשׁ הַבְּהֵמָה וְאִינוֹ מִתְכּוּיִן שְׁתִּמּוּת, שֶׁהוּא
חֵיב, כִּיֵּן שׁוּדָאִי תִּמּוּת וְהִרִי הוּא כְּמִתְכּוּיִן, אִם כֵּן גַּם לְהַדִּיק אֶת הַנִּקְבָּ
בְּפִי הַחֲבִית יִסְבּוֹר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁאוּסֵר, כִּיֵּן שׁוּדָאִי יִסְחוּט.

הגמרא מקשה קושיא נוספת על רב: כִּיצַד פֶּסֶק רַב כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן,
וְהָאִמְרֵי רַב חֵיָא בְּרֵי אֲשִׁי אָמַר רַב, הִלְכָּה בְּרַבִּי יְהוּדָה, שֶׁדִּבֵּר שֶׁאֵין
מִתְכּוּיִן אִסּוּר, וְרַב חֵיָא בְּרֵי אֲמִי אָמַר שְׂמָוָל, הִלְכָּה בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן,
שֶׁדִּבֵּר שֶׁאֵין מִתְכּוּיִן מוֹתֵר, וְרַב חֵיָא בְּרֵי אֲבִין מִתְנִי לֵה בְּלֹא גְבִירִי
– שֶׁנֶּה אֶת פֶּסֶק הַהִלְכָּה בְּלֹא שְׁמוֹת הָאִמּוֹרָאִים שֶׁאִמְרוּ בְּשֶׁם רַב
וְשְׂמָוָל, אֲלֹא כִךְ שֶׁנֶּה, רַב אָמַר הִלְכָּה בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְשְׂמָוָל אָמַר
הִלְכָּה בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הִרִי שֶׁרֵב פֶּסֶק כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּמְדוּעַ בְּדִין שִׁמְן וְרַד
פֶּסֶק כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

מתרצת הגמרא: אֵלָּא אָמַר רַבָּא, אֲנִי וְאִירִי שְׁבַחְהוּרָה תְּרִינְמָא –
הַעֲמִידוּ וּבִיאֲרוּ אֶת דְּבָרֵי רַב שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה עָלָיו, וְכֵנָּה – וְמִי הוּא הָאִירִי
שֶׁבַחְהוּרָה, רַבִּי חֵיָא בְּרֵי אֲבִין, שֶׁרֵב אִמְרֵי הִלְכָּה בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן
שְׁמוֹתָה בְּשִׁמְן וְרַד, וְלֹא מִפְּעַמִּיָּה – אֲבָל לֹא מֵאוֹתוֹ טַעַם שֶׁהִתִּיר רַבִּי
שִׁמְעוֹן, שֶׁרֵב אִינוֹ סוֹבֵר בְּשִׁמְן וְרַד כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲלֹא מִזֶּה שֶׁהִתִּיר
לְסוּךְ שִׁמְן וְרַד הוּא מִטַּעַם אַחֵר, וּמִמִּילָא יָכוֹל לְפִסּוֹק בְּהִלְכוֹת שֶׁבֶת
כְּרַבִּי יְהוּדָה.

הגמרא שואלת מִזֶּה הַכּוּוֹנָה שֶׁרֵב פֶּסֶק כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְלֹא מִטַּעַמוֹ: מֵאִי
הִלְכָּה בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְלֹא מִפְּעַמִּיָּה – מִזֶּה הַכּוּוֹנָה הִלְכָּה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן
וְלֹא מִטַּעַמוֹ, אִילִּימָא – אִם נִאמַר שֶׁהַכּוּוֹנָה הִיא, שֶׁהִלְכָּה בְּרַבִּי
שִׁמְעוֹן דְּשִׁירִי – [שְׁמוֹתוֹ] וְלֹא מִפְּעַמִּיָּה, דְּאִילוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר,
שִׁמְן וְרַד מְסִי – מִרְפָּא, וְאִם עַל פִּי כֵן מוֹתֵר, מִשּׁוּם שֶׁכֵּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי
מִלְכִּים הֵם, וְאֵין לָךְ דְּבַר שְׁמוֹתָה לֵאחָד וְאִסּוּר לִשְׁנֵי, וְרַב חוּלֵק עַל
רַבִּי שִׁמְעוֹן וְלִדְעוֹתוֹ אִסּוּר אִם הוּא מִרְפָּא, אֲלֹא שֶׁכֵּב שִׁשְׁמֵן וְרַד לֹא
מְסִי – לֹא מִרְפָּא כֻּלָּל וְכֵן מוֹתֵר. וְכִי אִפְשָׁר לּוֹמֵר שֶׁכֵּב רַב שִׁשְׁמֵן
וְרַד לֹא מְסִי, וְהָאִי מִדְּקִתְנִי – וְהֵלֵךְ מִכֵּךְ שֶׁשְׁנֵינוּ בְּמִשְׁתַּנְּנוּ, בְּנֵי
מְלָכִים כְּכֵן עַל גְּבִי מִכּוּתִיָּהוּ שִׁמְן וְרַד, מִכָּלֵל דְּמִסִּי – מוֹכַח שֶׁאִם
תֵּנָא קָמָא סוֹבֵר שִׁשְׁמֵן וְרַד מִרְפָּא, שֶׁאִם לֹא כֵן מְדוּעַ סָבִים אוֹתוֹ עַל
הַמַּכָּה.

הגמרא מבארת מִזֶּה הַכּוּוֹנָה שֶׁרֵב פֶּסֶק כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְלֹא מִטַּעַמוֹ: אֵלָּא
הִלְכָּה בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּשִׁירִי וְלֹא מִפְּעַמִּיָּה, דְּאִילוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר,
אִם עַל גְּבִי דְלֹא שְׁכִיבָה – אִם שֶׁלֹּא מִצּוֹי שִׁמְן וְרַד בְּמִקּוּמוֹ שֶׁל הַסֶּךְ
מִמְנו, וְדִמּוֹ יִקְרִים, וְהִכִּי יוֹדְעִים שֶׁאִינוֹ סֶךְ אוֹתוֹ אֲלֹא לְרְפוּאָה, שִׁירִי
– מוֹתֵר, וְאִילוֹ רַב סָבַר, אִי שְׁכִיבָה אֵין – אִם שִׁמְן וְרַד מִצּוֹי וְכוּלָּם
מִשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ מוֹתֵר לְסוּךְ בִּשְׁבֶּת, וְאִי לֹא שְׁכִיבָה, לֹא – אִסּוּר לְסוּךְ
מִמְנו, וּבְאַתְרָא דְרַבִּי שְׁכִיבָה מִשְׁחָא דְוִוְרָא – וּבְמִקּוּמוֹ שֶׁל רַב הִיָּה
מִצּוֹי שִׁמְן וְרַד לְכוּלָּם, וְלֹא מוֹכַח שֶׁסֶךְ לְרְפוּאָה, לְפִיכָךְ הִתִּיר רַב
לְסוּךְ שִׁמְן וְרַד, וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁסּוֹבֵר כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

הדרן עלך שמנה שרצים

פרק חמשה עשר – ואלו קשרים

בפרק זה יתבארו דיני מלאכות 'קושר' ו'מתיר', שנמנו במשנה לעיל
(עג) בין ל"ט מלאכות שבת.

משנה

ואלו הם הקשרים שחייבין עליהן חטאת משום 'קושר', קֶשֶׁר הַנִּמְלִין
– מוֹלִיכֵי הַגְּמָלִים וְקֶשֶׁר הַסְּפָנִין – מוֹלִיכֵי הַסְּפִינּוֹת, שֶׁהֵם מִתְקִימִים
לְעוֹלָם. אֲבָל קֶשֶׁר שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְהַתִּיקִים לְעוֹלָם, אֵין חֵיבִים עָלָיו.

המשך ביאור למס' שבת ליום שלישי עמ' ב

1	חִיּוֹב חֲטָאתָ, הֵא אִיסוּרָא אִיכָא – אַךְ יֵשׁ אִיסוּר לַכַּתְחִילָה לַעֲשׂוֹתָם,	מתרצת הגמרא: הָכִי קָאָמַר – כֵּךְ הִיא כּוּוֹנֶנֶת הַמִּשְׁנָה, יֵשׁ קְשָׁרִין	4
2	וְהִדְרָה תַּנִּי – וּלְאַחַר מִכֵּן שְׁנִינוּ 'קוּשְׁרָת אִשָּׁה מְפַתַּח חֲלוּקָה', וּמִשְׁמַע	שָׂאִין חֲיִיבִין עָלֶיהֶן חֲטָאת כְּקִשְׁר הַגְּמָלִין וְכְקִשְׁר הַסְּפָנִין, אֲבָל אִיסוּר	5
3	שְׂאִפִּילוּ לְכַתְחִילָה מוֹתֵר לְקִשּׁוֹר קִשְׁרִים אֵלּוּ.	לַכַּתְחִילָה לַעֲשׂוֹתָם, וְכֵאִי נִיהוּ – וּמָה הֵם הַקִּשְׁרִים הָאֵלּוּ,	6